Heikki Lindfors
8.11.2022

Työ- ja elinkeinoministeriölle

LAUSUNTO E-KIRJEESTÄ: EHDOTUS NEUVOSTON ASETUKSEKSI YHTEISVASTUUN LISÄÄMISESTÄ KAASUHANKINTOJEN PAREMMAN KOORDINOINNIN, RAJAT YLITTÄVÄN KAASUKAUPAN JA LUOTETTAVIEN VIITEHINTOJEN AVULLA

Energiateollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua otsikossa mainitusta esityksestä. Toteamme lausuntonamme seuraavaa:

Johdanto

Euroopan Unioni on ajautunut osaksi energiasotaa Venäjän kanssa. Energian hintakriisi alkoi jo ennen helmikuista hyökkäyssotaa, kun Gazprom häikäilemättömästi manipuloi Euroopan kaasumarkkinaa kesästä 2021 lähtien.

Lähestyttäessä talvea 2022-23, Venäjä on ottanut maakaasun tuonnin rajoitukset aseekseen energiasodassa Eurooppaa vastaan. Euroopan on reagoitava Venäjän aggressiiviseen vaikuttamiseen yhteisesti, jotta vaikutukset jäsenvaltioiden kansalaisille ja yrityksille ovat siedettäviä, ja toisaalta on oikein, että fossiilisten polttoaineiden myynnistä saatavia tuloja Venäjän valtion kassaan rajoitetaan.

Komissio esittää useita keinoja ongelmaan puuttumiseksi. Esitetyt keinot ovat luonteeltaan hyvin eri tyyppisiä, ja niiden vaikuttavuutta on vaikea arvioida etukäteen.

Komission ehdotus kaasun solidaarisuusasetuksesta on valmisteltu ilman sidosryhmien kuulemista. Menettely on ymmärrettävää tilanteessa, jossa Unionin ja jäsenvaltioiden päätöksentekoon mahdollisesti kohdistuu vihamielistä vaikuttamista. Valmistelun laadusta ei kuitenkaan ole takeita, ja vaikutusarviot jäävät monilta osin tekemättä. Siksi nyt tehtävät päätökset pitää olla määräaikaisia, ja ehdotetun sääntelyn tarkoituksenmukaisuutta tulee arvioida uudelleen asetuksen voimassaoloaikana.

Asetuksen sisällöstä

Kaasun yhteishankinta on oikean tyyppinen keino, joka parantaa kaasun saatavuutta, samalla kun se torjuu hintakilpailua Euroopan maiden kesken. Energiateollisuus suhtautuu siksi kaasun yhteishankinta-alustaan myönteisesti, ja näkee että kaasun yhteishankinta on Suomen kaasusektorin ja markkinatoimijoiden eduksi. Yhteishankintojen kautta suomalaiset kaasun ostajat pääsevät osaksi suuria LNG-toimituksia, joita pieni markkinamme ei muuten välttämättä houkuttelisi. Ilmeisesti yhteishankintaa on suunniteltu komissiossa jo ennen nykyisen energiakriisin alkua, joten kyseistä keinoa voidaan pitää huolellisesti arvioituna ja valmisteltuna.

LNG viitearvon kehittäminen pureutuu kaasun erkaneviin hintaeroihin jäsenmaiden välillä. Viitearvo on tarpeen, koska TTF-perusteinen hinnoittelu ei enää kuvaa kaasun todellista kysynnän ja tarjonnan tilannetta eri puolilla Eurooppaa. Ehdotettua mallia kehitetään avoimen kerätyn markkinadatan pohjalta, jota voidaan pitää hyvänä menettelytapana. Todelliset vaikutusarviot ovat kuitenkin pinnallisia, ja vaikutus kaasukauppaan on epäselvä. Energiateollisuus pitää tärkeänä, että viitearvon onnistumista ja tarpeellisuutta arvioidaan seuraavan täyttökauden lopuksi (syksyllä 2023).

Toimiin hintaheilahtelun vähentämiseksi Energiateollisuus suhtautuu kielteisesti. Komissio ehdottaa monenlaisia toimia, joiden vaikutuksia on mahdoton arvioida. Nousevat hinnat ovat normaalia markkinan toimintaa niukkuustilanteessa, ja tarjontatilanne korjaantuu kun kohonneet hinnat houkuttelevat tuottajamaita toimittamaan enemmän kaasua Eurooppaan. Puuttuminen tähän normaaliin markkinan toimintaan voi johtaa tarjonnan vähenemiseen ja energiakriisin vaikeutumiseen.

Markkinadatan kerääminen ACERin toimesta on hyvä keino lisätä avoimuutta markkinalla, ja vallitsevassa tilanteessa perusteltua. Energiateollisuus kannattaa paremman markkinadatan keräämistä merkittävistä kaasukaupoista.

Infran ja varastojen tehokas käyttö on perusteltua vallitsevassa tilanteessa.

Yhteistoiminta Unionin maiden kesken on tärkeää tilanteessa, jossa Venäjän vihamieliset toimet vaikuttavat negatiivisesti lähes kaikkiin jäsenmaihin. Alueellinen yhteistyö on ensiarvoisen tärkeää maantieteellisesti syrjäisessä Suomessa, jonka kaasun saanti perustuu tällä hetkellä lähes yksinomaan Baltian maista tuotavalle kaasulle. Komissio esittää useita keinoja alueellisen solidaarisuuden edistämiseksi, ja on epävarmaa, missä määrin solidaarisuuslausekkeet koskevat Suomen-Baltian aluetta. Solidaarisuuspykälät tulee rajoittaa suojattujen asiakkaiden energian saannin turvaamiseen akuutin toimituskriisin iskiessä. Energiateollisuus huomauttaa, että Latvian kaasuvarasto on marraskuun alussa puolityhjä, ja mahdollinen puutteellinen varautuminen talven varalta tulee huomioida jos jokin maa alueella ajautuu vaikeuksiin kaasun saannin suhteen talven aikana. Solidaarisuutta ohjaavien sääntöjen lisäksi tarvitaan yhteinen ymmärrys, missä oloissa sääntöjä jouduttaisiin soveltamaan. Hinta- ja määräsäännöstelylle on oltava erittäin korkea kynnys.

Lopuksi

Energiateollisuus ry kannattaa määrätietoista siirtymistä puhtaaseen energiantuotantoon. Tärkein osatekijä vihreän siirtymän edistämisessä on puhtaiden ratkaisujen kilpailukyky fossiilisia vaihtoehtoja vastaan. Siksi kaikki keinot, jolla parannetaan fossiilisen energian saatavuutta tai kohtuullistetaan fossiilisen energian hintaa, tulee olla perusteltuja, sekä kestoltaan ja soveltamisalaltaan tiukasti rajattuja. Nykyisen energian hintakriisin suurin syy ja vastuullinen taho on Venäjä, ja mahdolliset pakotteet, kaasun hintakatot, ja muut kaasun tarjontaa rajoittavat toimet tulisi kohdistaa ensisijaisesti venäläiseen kaasuun.

Lisätietoja asiassa antaa asiantuntija Heikki Lindfors, 0400 216 797 heikki.lindfors@energia.fi